Väga hädaohtlikud olid ka kaupmeeste aitades ja pööninguil sagedasti suurel hulgal leiduvad linad ja takud. Sealjuures tuleb pidada silmas, et tavalisemaks valgustusmaterjaliks olid terves linnas peerud ja peerutule valgusel õiendati ka välised majapidamistoimingud nagu loomade söötmine jne. Isegi raekojas tarvitasid neid teenrid veel 17. sajandi viimasel veerandil.

Sellegipärast ei saa tõendada, et Tartus valitsenud olukord millegi poolest oleks olnud erandlik. Samad olud valitsesid ka enamikus teistes Baltimaa ja Põhja-Saksa vähemates linnades, ning Skandinaavias ja Soomes oli see tavaliselt võib-olla veelgi halvem.

Seepärast tuleb imestada, et suuri tuleõnnetusi ei juhtunud veelgi sagedamini, sest ka aktiivne tulekaitse jättis igal pool palju soovida. Ja seda mitte ainult tehniliselt varustuselt, vaid veelgi enam organisatsioonilt.

Nagu juba mainitud, oli piiskopiaegses Tartus olemas mingi tuletõrje-korraldus, millest aga midagi lähemat ei ole teada. Peaaegu sama vähe teateid on sellest ka poola ajast. Mingi põlemäärustiku olemasolu kohta ei leidu ühtegi viidet. Asjaolu, et a. 1591 Karthauseni rahutuste ajal kodanikkond muuseas nõudis ka korra loomist tulehäda puhuks [30], näib tõendavat selle puudumist, vähemalt tolle ajani.

Küll pidid aga aja jooksul kujunema välja teatud käitumistavad tulikahju puhkudel, mis, arvestades tulekaitse puudulikkust, pidid olema võrdlemisi sagedased, olgugi et allikad mainivad neid ainult harukordadel. Ei ole ka võimatu mingi sellekohase traditsiooni säilimine piiskopiajast. Näib, et ka nüüd oli tulekaitse-organisatsioon rajatud korterisüsteemile ning allus korterihärradele. Küsiteldaval ajajärgul ei juhtunud ka ühtegi suurtulikahju, mis oleks sundinud mõtlema efek-

---

Mölleri palve peale andis raad talle püssirohu tegemiseks eeslinnas platsi (seals. l. 282). Mölleri kaebusel keelas raad ka muusikant Casper von Cernswalde'le püssirohu valmistamise linnas (seals., l. 483). A. 1601 kaebavad juba mõlemad gildid Mölleri peale, et ta jällegi alustanud linnas püssirohu valmistamist, mis olevat eriti kardetav selle tõttu, et ta juba varemalt kahel korral linna põlema süüdanud. Raad otsustas Möllerile teatada, et ta enam püssirohtu linnas ei valmistaks, või olgu siis, kui ta end enne kindlate meestega käendaks võimaliku kahju tasumiseks (rae prot. 1601 l. 70, 71). Nähtavasti ei tahtnud raad tol ajal sõja tõttu valitseva erakordse tarviduse juures püssirohu järgi selle valmistamist eriti raskendada. Püssirohtu valmistati neil juhtudel käsitsi. A. 1616 tahtis saksa puusepp Jörgen ehitada püssirohu-veski, kuid allikatest ei selgu, kas see teostus (rae prot. 1616 l. 140).

[30] F. K. Gadebusch Livländische Jahrbücher. Zweiter Theil. Zweiter Abschnitt von 1587 bis 1629 (Riga 1781) 108.

Tartu III, lk. 243